POLITIET

Politidirektoratet

I forkant:

Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid

Dokumenteier:		Versjon:
Avdelingsdirektør, Politifagavdelingen, Politidirektoratet		1.0.
Dokumentforvalter:	**Arkivreferanse:**	**Godkjent dato:**
Seksjonssjef, Forebyggings- og etterretningsseksjonen, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	25/214672	30.10.2026

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
I forkant: Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid		1.0.	Åpen
Dokumenteier	**Dokumentforvalter**	**Godkjent dato**	**Arkivreferanse**
Avdelingsdirektør, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	Seksjonssjef, Forebyggings- og etterretningsseksjonen, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	30.10.2026	25/214672

Innhold

1. Formål og målgruppe ... 3

2. Definisjoner og avgrensninger ... 3

3. Skillet mellom straffeforfølgning og forebygging ... 5

4. Roller og ansvar ... 6

4.1. Politidirektoratet ... 6

4.2. Politidistrikt og særorgan ... 6

4.3. Politihøgskolen ... 7

4.4. Nasjonale tjenesteutviklere ... 7

5. Normative rammer for politiets forebyggende arbeid ... 7

5.1. Rettslige rammer ... 8

5.2. Etiske rammer ... 9

6. Kunnskapsbasert forebygging ... 10

6.1. Kompetanse og kunnskap ... 10

6.2. Forebyggende tilnærminger ... 10

7. Samarbeid og informasjonsdeling ... 12

7.1. Samarbeid internt i politiet ... 12

7.2. Forebygging gjennom forvaltning ... 12

7.3. Samarbeid med andre aktører ... 13

7.4. Internasjonalt politisamarbeid ... 14

7.5. Informasjonsdeling ... 15

8. Legalitetskontroll og notoritet ... 15

9. Lokal plan ... 16

10. Kunnskapsbasert tiltaksportefølje ... 16

11. Rapportering ... 17

12. Dokumentrevisjon ... 17

Ikrafttredelse

01.01.2027

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
I forkant: Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid		1.0.	Åpen
Dokumenteier	**Dokumentforvalter**	**Godkjent dato**	**Arkivreferanse**
Avdelingsdirektør, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	Seksjonssjef, Forebyggings- og etterretningsseksjonen, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	30.10.2026	25/214672

1. Formål og målgruppe

Politiet skal sikre borgernes trygghet, rettssikkerhet og velferd. Politiloven § 1 beskriver politiets ansvar og mål, mens § 2 angir politiets oppgaver. Forebygging er i kjernen av disse oppgavene. Politiinstruksen § 2-1 understreker at politiet gjør størst nytte når lovbrudd og ordensforstyrrelser forebygges eller avverges.

Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid gir overordnede føringer for hvordan arbeidet skal innrettes og utføres. Retningslinjen må sees i sammenheng med *Nasjonal policy for politiets forebyggende arbeid*, som fastsetter overordnede mål, prinsipper og ansvarsforhold for politiets forebyggende arbeid.

Retningslinjen skal, sammen med *Nasjonal policy for politiets forebyggende arbeid*:

- Sikre felles retning, prioritering og forståelse av roller- og ansvar på tvers av politidistrikter og særorgan, fagområder og funksjoner i politiet.
- Sikre at politiets forebyggende arbeid er kunnskapsbasert og gir best mulig effekt for innbyggere og samfunn.
- Sikre at politiets forebyggende arbeid er samsvar med lovverk og etiske retningslinjer for politiet.

Retningslinjen gir ikke en uttømmende beskrivelse av politiets forebyggende arbeid og rammene for dette. Den må sees i sammenheng med andre nasjonale retningslinjer mv.[1] Det forebyggende arbeidet som gjøres i politidistrikter og særorganer skal operasjonaliseres gjennom lokale planer.[2]

Målgruppen for retningslinjen er ledere og ansatte i politiet.

Implementering av retningslinjen i politidistrikt og særorgan er et særskilt lederansvar på alle nivåer og fagområder. Dette inkluderer å sikre at medarbeidere får nødvendig opplæring, informasjon og oppfølgning i det forebyggende arbeidet.

2. Definisjoner og avgrensninger

Definisjoner

Forebygging omfatter politiets arbeid, alene eller i samarbeid med andre, for å:

- Redusere forekomst av kriminelle handlinger, ordensforstyrrelser og andre hendelser som truer offentlig orden og sikkerhet.
- Redusere skadevirkninger.
- Hindre gjentakelser.

[1] Se hen til øvrige styrende dokumenter for politiets forebyggende arbeid i Nasjonalt styringssystem.
[2] Se nærmere om dette i kap. 9 Lokal plan.

Forebygging er både et eget fagområde og et felles ansvar i politiet. Kriminalitets-forebygging er en sentral del av arbeidet. I tillegg omfattes blant annet forebyggende arbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap, trafikksikkerhet, forvaltning, samt trygghetsskapende og tillitsbyggende arbeid.

Forebyggende innsats kan skje før, under og etter en kriminell handling eller uønsket hendelse. Retningslinjen gir føringer for forebygging gjennom hele tidsaksen.

Figur 1. Tidsakse som illustrerer en helhetlig tilnærming til forebygging.



Avgrensninger

Etterforskning og strafferettslig forfølgning har forebyggende effekt gjennom allmenn- og individualprevensjon. Det reguleres av straffeloven og straffeprosessloven, som er påtalemyndighetens ansvarsområde. Riksadvokaten er øverste leder av påtalemyndigheten og har den overordnede faglige ledelsen av straffesaksbehandlingen i politiet. Etterforskning og strafferettslig forfølgning omfattes derfor ikke av retningslinjen.

3. Skillet mellom straffeforfølgning og forebygging

Det oppstår særskilte rettigheter og plikter når etterforskning iverksettes. Politiet skal ha kunnskap om grensedragningen mellom forebygging og etterforskning, og hele tiden være bevisst valg av spor.

Etterforskning foretas når det som følge av anmeldelse eller andre forhold er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold. Etterforskning inkluderer all virksomhet som har som formål å innhente informasjon av betydning for behandlingen av straffesak, både for påtalestadiet, pådømmelsesstadiet og for fullbyrdelsesstadiet.[3]

Riksadvokaten har i rundskriv om etterforskning av 22. desember 1999 gitt en nærmere avklaring av etterforskingsbegrepet. Det avgjørende her er formålet som ligger til grunn for virksomheten:

> *"Er siktemålet å avklare om straffbart forhold finner eller har funnet sted, og i tilfelle hvor, når og hvem som er ansvarlig, er virksomheten å anse som etterforsking. Også annen virksomhet med formål å klarlegge omstendigheter av betydning for å treffe påtaleavgjørelse eller for sakens behandling i retten inngår i etterforskingen".*[4]

Dersom et tiltak utvikler seg i retning av et avhør eller formålet er å avklare om det foreligger et straffbart forhold anses dette som etterforskning, som reguleres av straffeprosessloven.[5]

I enkelte situasjoner kan det likevel være vanskelig å bestemme hvilket spor en befinner seg i. Ved tvil om sporvalg skal påtalemyndigheten konsulteres.

I tilfeller hvor forebyggende tiltak iverksettes samtidig med en pågående etterforskning, skal det vurderes om det forebyggende arbeidet kan komme i konflikt med etterforskningen. Det forebyggende arbeidet skal da koordineres med påtaleansvarlig i straffesaken.

---

[3] Straffeprosessloven § 224 første ledd og § 226.

[4] Riksadvokaten, rundskriv av 22. desember 1999 (RA-1999-3), s. 2.

[5] For eksempel i tilfeller hvor politiet ved en våpenvisitasjon med hjemmel i politiloven § 7 a finner våpen, og oppdraget skifter karakter til etterforskning som reguleres av straffeprosessloven.

4. Roller og ansvar

Forebygging er en felles oppgave på tvers av politidistrikter og særorgan, samt fagområder og funksjoner i politiet. Tydelige beskrivelser av roller og ansvar i det forebyggende arbeidet skal bidra til enhetlig og forsvarlig praksis i henhold til styrende dokumenter.

4.1. Politidirektoratet

Politidirektoratet (POD) er fagmyndighet og har ansvaret for styring, faglig ledelse og for at fagutvikling gjennomføres i henhold til fastsatte rammer.

POD setter ambisjonene for politiets forebyggende virksomhet og gir styringssignaler gjennom resultatavtaler og politiets styringsverktøy (PSV). POD rapporterer til Justis- og beredskapsdepartementet.

Politidirektoratet skal:

- Sikre prioritering og gjennomføring av det forebyggende arbeidet i tråd med tildelingsbrev og andre overordnede føringer fra Justis- og beredskapsdepartementet.
- Sikre etterlevelse av *Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid.*

4.2. Politidistrikt og særorgan

Politidistrikt, særorgan og fellestjenester utgjør det utførende ledd i politiets organisasjon. Politidistriktene og særorganene har alle en viktig rolle i utførelsen av politiets forebyggende arbeid.

Politidistrikt og særorgan skal:

- Sikre prioritering og gjennomføring av det forebyggende arbeidet i tråd med resultatavtalene.
- Sikre etterlevelse av *Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid.*

Det forebyggende arbeidet utøves i både funksjonelle og geografiske driftsenheter i politidistriktene. De geografiske driftsenhetene utøver i stor grad det forebyggende arbeidet som direkte møter innbyggere, lokalsamfunn og samarbeidsaktører.

Den faglige forankringen av politiets forebyggende arbeid skal ligge hos en funksjonell driftsenhet i politidistriktet.

Funksjonell driftsenhet skal:

- Bidra til at forebygging utøves på en planmessig og systematisk måte i henhold til nasjonale føringer.

- Legge til rette for effektiv samhandling med øvrige funksjoner i politidistriktene, øvrige politidistrikter, særorgan og eksterne samarbeidsaktører.

4.3. Politihøgskolen

Politihøgskolen (PHS) har som politiets utdanningsinstitusjon et særskilt ansvar for kompetanseheving og kunnskapsutvikling basert på både erfarings- og forskningsbasert kunnskap.

PHS skal:

- Gjennom politiutdanning, forskning og formidling bidra til at politiet har nødvendig kompetanse, profesjonalitet og kunnskapsbase for å utøve forebyggende politiarbeid.
- Sikre forskning på ulike deler av politiets virksomhet, inkludert det forebyggende arbeidet.

PHS koordinerer også forskernettverket for forebyggende politiarbeid (PREVPOL), som skal stimulere til økt forskning på forebyggende politiarbeid.

4.4. Nasjonale tjenesteutviklere

Nasjonale tjenesteutviklere skal tilrettelegge for identifisering av utviklingsbehov, utarbeide forslag til tiltak, forankre tiltakene med fagmyndighet og koordinere utviklingsarbeidet.[6]

Politidistriktene og særorgan skal ha systematisk dialog og samarbeid med nasjonal tjenesteutvikler, og gjennom erfaringer synliggjøre eventuelle endringsbehov i etablert praksis og styrke etatens samlede lærings- og endringsarbeid.

5. Normative rammer for politiets forebyggende arbeid

De normative rammene for politiets forebyggende arbeid angir rettslige og etiske rammer, og definerer hva politiet har myndighet til å gjøre og hva etaten plikter å levere i lys av samfunnsoppdraget.

Innenfor disse rammene har politiet et handlingsrom til å utvikle og iverksette kunnskapsbaserte forebyggende tiltak, tilpasset både nasjonale føringer og lokale behov.

[6] Se hen til *Nasjonal retningslinje for Modell for tjenesteutvikling (MTU)*.

5.1. Rettslige rammer

Politiets forebyggende arbeid skal utøves innenfor rammene av lov- og regelverk for politiets myndighetsutøvelse ved planlegging, ledelse og utførelse. Mulighetsrommet innenfor disse rammene gir fleksibilitet til å utvikle nasjonale og lokale tiltak, og skal benyttes i politiets forebyggende arbeid.

Særlig følgende rettskilder er sentrale for de rettslige rammene:
- Grunnloven og menneskerettighetene.
- Politiloven og politiinstruksen.
- Forvaltningsloven og politiregisterloven.

De viktigste rettslige rammene for politiets forebyggende arbeid følger av politiloven, politiregisterloven og politiinstruksen, som presiserer overordnede prinsipper og menneskerettigheter til konkrete handlingsregler for politiets arbeid.

I tillegg kommer annen særlovgivning, eksempelvis innen politiets forvaltningsvirksomhet, ved politiets ivaretakelse av særlige sårbare personer, i planprosesser mv.[7], og en rekke nasjonale instrukser, retningslinjer mv. for politiets forebyggende arbeid innen særskilte temaer.

Sikringsplikten
Etter Grunnloven § 92 og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) art. 1 skal statens myndigheter, herunder politiet, respektere og sikre menneskerettighetene. Dette omtales ofte som sikringsplikten.

Sikringsplikten pålegger politiet:

- Å iverksette aktive tiltak for å beskytte enkeltpersoner mot inngrep i menneskerettighetene fra andre (positiv handlingsplikt).
- Selv å avstå fra handlinger som utgjør inngrep i menneskerettighetene (negativ forpliktelse).

Når disse oppgavene står i motstrid til hverandre, skal politiets tiltak styres av prinsippene om lovhjemmel, nødvendighet og proporsjonalitet.

Sikringsplikten skal ivaretas i politiets forebyggende arbeid på alle nivåer. Dette omfatter både langsiktig, kunnskapsbasert forebygging for å beskytte samfunnet før konkrete trusler oppstår, og tiltak knyttet til konkrete trusler og hendelser.

[7] Jf. Plan- og bygningsloven § 3-1 bokstav f, jf. kap 5.

Personvern
Behandling av personopplysninger og beskyttelse av personvernet er grunnleggende for ivaretakelse av politiets samfunnsoppdrag. Behandling av personopplysninger er nærmere lovregulert ut fra hvilket formål den enkelte behandling har.[8] For behandling av opplysninger for politimessige formål gjelder politiregisterloven. For behandling av opplysninger i forbindelse med forvaltningsvirksomhet gjelder personopplysningsloven og personvernforordningen.

Politiet skal dele informasjon med andre aktører når det er nødvendig og forholdsmessig, med formål å legge til rette for effektiv og helhetlig forebygging. Det forutsettes god kjennskap til regler om behandling av opplysninger og taushetsplikt.[9]

Den enkelte medarbeider skal ha tilstrekkelig forutsetninger for å gjøre gode vurderinger av hjemmelsgrunnlaget for deling av informasjon.[10]

Særlig hensyn i møte med barn
Barn har en rekke særskilte rettigheter, blant annet at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger som berører barn.[11] Disse særskilte rettighetene skal sikres i politiets oppgaveløsning.

Nasjonal retningslinje for politiets møter med barn[12] er styrende for all oppgaveløsning som direkte eller indirekte berører barn, og presenterer blant annet barnefaglige prinsipper som skal sikre at barnets rettigheter ivaretas i den praktiske oppgaveløsningen knyttet til politiets forebyggende arbeid.

Politiets forebyggende arbeid overfor barn skal skje i samarbeid med øvrige etater, hvor det skal sikres at behovet for informasjonsdeling ivaretas og at etablerte samhandlingsarenaer benyttes.[13]

5.2. Etiske rammer

Etiske rammer for politiets oppgaveløsning skal sikre politiets legitimitet og støtte medarbeidere i situasjoner som krever skjønnsutøvelse.

Politiets forebyggende arbeid skal utøves i tråd med etatens etiske retningslinjer[14] og de verdiene som ligger til grunn for politiets samfunnsoppdrag. Etisk refleksjon og dilemmatrening skal være en integrert del av politiets forebyggende arbeid og støtte ansatte i situasjoner som krever skjønnsutøvelse.

---

[8] *Etatsinstruks for personvern* gir de overordnede føringene for behandling av personopplysninger i politiet.
[9] Jf. Politiregisterloven kap. 6.
[10] Se nærmere om dette i kap. 7.5.
[11] Se eksempelvis Grunnloven § 104, FNs barnekonvensjon artikkel 3 og politiloven § 6 sjette ledd.
[12] Politidirektoratet - *Nasjonal retningslinje for politiets møter med barn* (2022/revidert 2025).
[13] Se nærmere om politiets samarbeid med andre aktører og informasjonsdeling i kap. 7.
[14] Jf. *Nasjonal retningslinje: Etiske retningslinjer for politiet.*

6. Kunnskapsbasert forebygging

6.1. Kompetanse og kunnskap

Kompetanse er en grunnleggende forutsetning for å ivareta rettssikkerhet, opprettholde tillit til politiet og for de ansattes sikkerhet og trygghet i utøvelsen av tjenesten.

Det er et lederansvar å sørge for at politiet innehar, utvikler og anvender nødvendig kompetanse for å arbeide kunnskapsbasert i det forebyggende arbeidet og for å samarbeide effektivt med eksterne samarbeidsaktører.

Det kreves både generell kompetanse på forebygging og at spesialfunksjonene i politidistrikt og særorgan har nødvendig kompetanse for å utføre oppgavene som de er tillagt etter sentrale funksjonsbeskrivelser. Forvaltningen av kompetansen skal være systematisk og inngå i politidistriktenes og særorganers strategiske kompetanseplaner.

Politidistrikter og særorgan skal på selvstendig grunnlag identifisere egne utfordringer, forbedringsområder og kunnskapsbehov. Politiet skal ha rutiner og kompetanse for ivaretakelse av fagutvikling og opplæring innenfor forebyggende arbeid.

Prioritering og planlegging av politiets forebyggende arbeid skal være forankret i analyser, forskning, erfaringslæring, kunnskap fra samarbeidsaktører og dialog med innbyggerne.

Kunnskapsgrunnlag, analyser, vurderinger og tiltak skal dokumenteres på en enhetlig måte. Det skal foreligge rutiner for kvalitetssikring, revisjon og læring, og sikres at kunnskapen er tilgjengelig for relevante deler av politiet.

6.2. Forebyggende tilnærminger

Politiets forebyggende arbeid skal bygge på anerkjente tilnærminger som gir retning for prioriteringer, målgruppe/intervensjonsnivå, valg av tiltak og samhandling.

Strategiske tilnærminger

Personorientert forebygging
Personorientert forebygging innebærer at politiet retter innsatsen mot individer med forhøyet risiko for kriminalitet, enten som utøver eller utsatt. Tilnærmingen bygger på å identifisere behov for forebyggende innsats og samarbeide med relevante sektorer om forhold som kan bidra til forebygging.

Situasjonsorientert forebygging
Situasjonsorientert forebygging retter seg mot forhold i omgivelsene som påvirker muligheten for kriminalitet. Dette gjøres ved å gjøre lovbrudd mer krevende å gjennomføre. Politiet prioriterer kunnskapsbaserte og målrettede tiltak mot kriminalitetsfremmende forhold der effekten er størst.

Lokalorientert forebygging
Lokalorientert forebygging bygger på samspill mellom politiet, innbyggerne og lokale aktører for å forankre innsatsen i lokale behov. Tilnærmingen baserer seg på dialog, medvirkning og tidlig identifisering av lokale risikofaktorer. Politiet prioriterer synlighet, tilgjengelighet og langsiktig relasjonsbygging for å styrke befolkningens tillit. Lokalorientert forebygging innebærer tilstedeværelse på både fysiske og digitale arenaer.

Figur 2. Forebyggende tilnærminger med eksempler på kategorier av tiltak.



Merk: Oversikten er ikke uttømmende. Enkelte kategorier av tiltak vil kunne anvendes på tvers av tilnærmingene avhengig av kontekst og behov. De forebyggende tilnærmingene vil i mange tilfeller ha en gjensidig avhengighet, hvor effekt av tiltak innenfor den enkelte tilnærming avhenger av tiltakene som er iverksatt innenfor øvrige tilnærminger.

Målgruppe/intervensjonsnivå

Primærforebygging
Primærforebygging omfatter generelt forebyggende arbeid rettet mot befolkningen som helhet eller større grupper av befolkningen.

Sekundærforebygging
Sekundærforebygging omfatter forebyggende arbeid rettet mot grupper hvor det er risiko for at problemer utvikles.

Tertiærforebygging
Tertiærforebygging omfatter forebyggende arbeid rettet mot grupper og personer som allerede har utviklet et problem, med sikte på å begrense konsekvensene, hindre forverring og snu utviklingen.

7. Samarbeid og informasjonsdeling

7.1. Samarbeid internt i politiet

Politidistrikt og særorgan skal samarbeide på tvers for å bidra til helhetlig situasjonsforståelse, prioriteringer og læring.

Internt i politidistrikt og særorgan skal forebyggende arbeid gjennomføres systematisk og ved samhandling mellom politiets tjenesteområder, fagområder, funksjoner og nivåer. Det skal internt i det enkelte politidistrikt og særorgan legges til rette for felles problem- og situasjonsforståelse gjennom formidling av analyser, vurderinger og informasjon fra straffesaker.

Politidistrikter og særorganer skal ha rutiner og kompetanse som sikrer at tiltak planlegges, koordineres, iverksettes og følges opp i politiet.

7.2. Forebygging gjennom forvaltning

Gjennom politiets forvaltningsmyndighet innehar politiet både tillatelses- og kontrollmyndighet etter en rekke lover[15], og kan hindre at både tillatelser gis til personer som ikke fyller vilkårene og til at tillatelser tilbakekalles.[16] Forvaltningsoppgavene er en sentral del av politiets samlede virkemidler for å forebygge kriminalitet og ulykker, og for å skape trygghet i samfunnet.

Deling av informasjon til politiets forvaltningsvirksomhet kan gjøres ved bruk av bekymringsmeldinger eller på annen måte.[17] Enhver i politiet kan sende en

[15] Gjennom forvaltningstjenestene behandler politiet blant annet søknader om pass og ID-kort, våpen, førerrett, kjøreseddel og politiattest, samt søknader tilknyttet vaktvirksomhet og brukthandel. Politiet har også myndighet til å fatte vedtak om sikring, omplassering eller avlivning av hund. Politiet gjennomfører også vandelsvurderinger for andre offentlige myndigheter, som Statens vegvesen i saker om førerrett og for kommunene i saker om skjenkebevilgning. Videre kan politiet føre kontroll og tilbakekalle tillatelser i et forebyggende perspektiv dersom forutsetningene for å inneha tillatelsen ikke lenger er til stede.

[16] Jf. politiregisterloven § 29, jf. politiregisterforskriften § 9-5 annet ledd.

[17] Jf. politiregisterloven § 29.

bekymringsmelding ved opplysninger når det anses nødvendig for å sette forvaltningsvirksomheten/sivil rettspleie i stand til å utøve forvaltningsoppgaver.

Politiets forvaltningsmyndighet skal være en integrert del av politiets forebyggende arbeid. Politiet skal dele nødvendig informasjon slik at forvaltningsmyndigheten kan utøves effektivt og rettssikkert.

Særlig om risiko for misbruk av skytevåpen
Dersom politiet har en konkret og begrunnet mistanke om at våpen kan misbrukes, kan politiet ta kontroll over våpen, våpendeler og ammunisjon før forvaltningsmyndigheten har opprettet en forvaltningssak.[18] Dette skal vurderes i saker med bekymring knyttet til våpen og selvdrapsrisiko, annen voldsrisiko eller rusmisbruk.[19]

Nasjonal enhet for våpenforvaltning skal informeres når politiet har tatt kontroll over våpen, årsaken til bekymringen og hvordan våpen, våpendeler og ammunisjon har vært oppbevart av våpeninnehaver.

7.3. Samarbeid med andre aktører

Etter politiloven § 2 skal politiet samarbeide med andre myndigheter og organisasjoner tillagt oppgaver som berører politiets virkefelt, så langt regler gitt i eller i medhold av lov ikke er til hinder for dette. Etter politiinstruksen § 10-1 og § 15-1 har politiet plikt til å samarbeid med offentlige myndigheter og andre aktører i samfunnet.

Samarbeidsplikten krever at politiet har god samhandlingskompetanse. Politiet skal ha høy bevissthet om egen rolle og eget samfunnsoppdrag, og god kunnskap om mandat, oppgaver og handlingsrom til samarbeidende aktører.

Mange aktører besitter informasjon og kunnskap som utfyller politiets situasjonsbilde. Politiet skal aktivt dele og utveksle kunnskap innenfor lovverkets rammer. Slik styrker politiet den helhetlige situasjonsforståelsen og forebyggingsevnen på tvers av sektorer.

Samarbeid mellom politi, kommune og andre aktører
Politiet skal samarbeide tett med kommunene og andre lokale aktører for å styrke forebygging, samfunnssikkerhet og beredskap. Kommunene og politiet har begge sentrale funksjoner på disse områdene, og dette krever løpende dialog og samhandling mellom politi, kommune, innbyggere og øvrige aktører i lokalsamfunnet.

[18] Våpenlova § 31 fjerde ledd.
[19] Verner Bjerkvik - *Våpenlova: Kommentarutgave* (2023), kommentar til § 31.

Politiet skal aktivt søke å etablere og delta i *politiråd* med alle kommuner[20] og tilrettelegge for *avtale om kommune- og politisamarbeid*.

Politiråd er et formalisert samarbeid mellom kommune og lokalt politi. Målet er å forebygge kriminalitet og uønskede hendelser gjennom samarbeid på tvers av etater og sektorer. Politirådet favner samarbeid om kriminalitetsforebygging, redning og beredskap og trygghet i lokalsamfunnet. Politirådenes formål er å utveksle informasjon, dele kunnskap og bidra til felles situasjonsforståelse som grunnlag for prioriteringer og beslutninger.

Avtale om kommune- og politisamarbeid er en gjensidig og forpliktende avtale som danner et viktig fundament for samarbeidet. Avtalen gir en mulighet til å beskrive og formalisere lokale strategier, tiltak, oppgaver og samarbeidsformer. Satsingsområdene i avtalen bør vurderes jevnlig, og i lys av kommunens og politiets prioriteringer og kunnskapsprodukter.

Politidistriktene skal tildele alle kommuner en *politikontakt,* som skal fungere som et kontaktpunkt mellom politiet, kommunen og andre lokale aktører.[21]

Politiet skal delta i *SLT-samarbeid (*Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) der dette er etablert, og i tilsvarende strukturer der kommuner har valgt andre modeller. SLT er en modell for å styrke lokalt samarbeid mellom ulike offentlige etater, profesjoner, frivillige organisasjoner og næringsliv i det forebyggende arbeidet overfor barn og unge.[22]

Politiet har etter politiinstruksen § 15-1 en særskilt plikt til å samarbeide med skole- og sosialmyndighetene. Det er fylkeskommunene som har ansvaret for videregående opplæring. Politi og fylkeskommuner bør ha formaliserte samarbeidsavtaler om forebygging, beredskap og sikkerhet.

Samarbeidet skal bygge på god rolleforståelse, kunnskap om aktørenes mandat og profesjonell samhandlingskompetanse.

7.4. Internasjonalt politisamarbeid

Kriminalitet og trusler mot samfunnet er i økende grad grenseoverskridende. Hendelser og utviklingstrekk utenfor Norge kan raskt få konsekvenser for tryggheten i Norge. Politiet må derfor ha et internasjonalt perspektiv i det forebyggende arbeidet.

---

[20] Kommunene er gjennom kommuneloven (1992/2018) gitt stor frihet til hvordan de organiserer sin virksomhet, og kan ikke pålegges å delta i politiråd eller inngå en samarbeidsavtale med politiet.

[21] Se nærmere om krav til politikontakt i Veileder Kommune-politisamarbeid (Politidirektoratet og Kommunesektorens organisasjon KS 2023, s. 21).

[22] Flere steder er ordningen utvidet til å favne en bredere aldersgruppe. Et eksempel på dette er i arbeidet mot radikalisering til voldelig ekstremisme.

Internasjonalt politisamarbeid gir tilgang til informasjon, kunnskap og kompetanse som kan bidra til å identifisere utviklingstrekk, forebygge kriminalitet og til at det kan settes inn tiltak på et tidlig tidspunkt. Det nordiske og europeiske politisamarbeidet står særlig sentralt i dette arbeidet.

Internasjonalt samarbeid skal være en integrert del av politiets forebyggende arbeid. Politiet skal aktivt innhente og dele relevant informasjon og kunnskap gjennom etablerte internasjonale samarbeidskanaler når dette antas å kunne bidra til å forebygge kriminalitet og uønskede hendelser.

7.5. Informasjonsdeling

Deling og bruk av relevant informasjon er en forutsetning for effektiv og helhetlig forebygging.

Deling av informasjon med aktører utenfor politiet vil bidra til forebygging av kriminalitet og til at de offentlige aktørene samlet sett vil kunne utføre oppgaveløsningen bedre og mer effektivt.

Politiet skal dele relevant informasjon raskt og effektivt med andre aktører[23] når dette er forholdsmessig og nødvendig for:

- Å avverge eller forebygge lovbrudd, jf. politiregisterloven § 27.
- Andre offentlige organers oppgaveløsning, jf. politiregisterloven § 30.
- Private organers oppgaveløsning, jf. politiregisterloven § 31.

8. Legalitetskontroll og notoritet

Legalitetskontroll sikrer at politiet etterlever rettslige rammer i det forebyggende arbeidet. Politiet skal ha rutiner og juridisk kompetanse for å utføre nødvendig legalitetskontroll.

Notoritet i politiets forebyggende arbeid er nødvendig for både politiets interne kontroll av egen oppgavegjennomføring og for overordnede myndigheters-, tilsynsmyndigheters- og domstolenes kontroll av politiets myndighetsutøvelse. Notoritet er også en forutsetning for åpenhet overfor offentligheten og for erfaringslæring og videreutvikling av politiet.

[23] Se nærmere om dette i *Veileder for utlevering av opplysninger – politiregisterloven* og i ulike tiltakskort for utlevering til bl.a. barnevern, skole, helsetjenesten for nærmere veiledning til vurderingene.

Politiet skal ha notoritet i oppgaveløsningen i den grad det er mulig, slik at vurderinger, beslutninger og tjenester kan etterprøves i etterkant av oppgaveløsningen.

9. Lokal plan

Politidistrikter og særorgan skal ha en lokal plan som omfatter det forebyggende arbeidet i egen enhet, og som operasjonaliserer føringer i nasjonal policy og nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid.

Den lokale planen skal beskrive mål, prioriteringer, tilnærminger og virkemidler i det forebyggende arbeidet og angi hvordan innsatsen skal koordineres på tvers av fagområder og nivåer i egen organisasjon. Planen skal både favne tiltak som virker på kort sikt, samt gi retning for det langsiktige forebyggende arbeidet. Planen skal dekke de ulike strategiske tilnærmingene i det forebyggende arbeidet.[24]

Ledere skal sikre at den lokale planen og implementeringstiltak utvikles og vedlikeholdes i tråd med nasjonale føringer.

Nærmere veiledning og krav til innhold, oppfølging og rapportering av lokal plan skal fremkomme av resultatavtalene til enhetene og politiets styringsverktøy (PSV).

10. Kunnskapsbasert tiltaksportefølje

Politiet skal ha en nasjonal kunnskapsbasert tiltaksportefølje[25] som gir en samlet oversikt over nasjonale og lokale forebyggende tiltak, inkludert formål, målgrupper, kunnskapsgrunnlag og identifiserte utviklingsbehov. Porteføljen skal være et felles verktøy for politiet i planlegging, prioritering og gjennomføring av forebyggende arbeid.

Porteføljen skal:

- Tilgjengeliggjøre forebyggingstiltak på tvers av enheter og nivåer i politiet.
- Støtte beslutninger om hvilke tiltak som bør brukes når, for hvem og med hvilken begrunnelse.
- Bidra til målgruppepresisjon og redusere bruk av lite målrettede eller unødig inngripende tiltak.
- Synliggjøre behov for fag- og tjenesteutvikling.
- Legge til rette for systematisk prøving, evaluering og spredning av dokumentert god praksis.

[24] Se kap. 6.2.

[25] Jf. *Nasjonal policy for politiets forebyggende arbeid*.

Kunnskapsstatus for hvert tiltak skal vurderes etter kvalitet, relevans og usikkerhet, og oppdateres jevnlig. Vurderingen skal synliggjøre styrker og svakheter i kunnskapsgrunnlaget og gi grunnlag for beslutninger om videre bruk, tilpasning eller utvikling av tiltaket.

Politidirektoratet har det overordnede ansvaret for at det etableres en nasjonal tiltaksportefølje og fastsetter formål og krav. Politidistrikter, særorgan og øvrige enheter skal bruke porteføljen som grunnlag for lokale prioriteringer og valg av tiltak, og bidra med erfaringer og evalueringer som styrker porteføljens kvalitet over tid.

11. Rapportering

Styringsparametere, oppdrag og rapporteringskrav for politiets forebyggende arbeid følger av det årlige tildelingsbrevet fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Politidirektoratet skal operasjonalisere departementets føringer og sikre at disse ivaretas gjennom resultatavtalene til politidistrikter, særorgan og øvrige enheter. Enhetene rapporterer til Politidirektoratet i politiets styringsverktøy (PSV) i tråd med kravene i resultatavtalene.

Politidirektoratet skal sammenstille og analysere rapporteringen som grunnlag for rapportering til Justis- og beredskapsdepartementet på effekter av politiets samlede forebyggende innsats mv.

12. Dokumentrevisjon

Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeider	Dokumenteier
1.0	30.10.2026	Nasjonal retningslinje utarbeidet	Seksjonssjef, Forebyggings- og etterretningsseksjonen, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	Avdelingsdirektør, Forebyggings- og etterretningsseksjonen, Politifagavdelingen, Politidirektoratet